

INGLIZ TILINI XORIJIY TIL SIFATIDA O'QITISHDA LUG'ATLARDAN FOYDALANISHNI TAHLIL QILISH

Maxmudova Zulfiya Muxiddinovna,

Toshkent davlat texnika universiteti katta o'qituvchisi

Zulfiyamaxmudova97@gmail.com

+998909141582

MAQOLA HAQIDA
Qabul qilindi: 12-yanvar 2026-yil
Tasdiqlandi: 15-yanvar 2026-yil
Jurnal soni: 17
Maqola raqami: 43
DOI: <https://doi.org/10.54613/ku.v17i.1392>
KALIT SO'ZLAR/ КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА/ KEYWORDS

ingliz tili, xorijiy til sifatida o'qitish, lug'atlar, leksik kompetensiya, elektron lug'atlar, ta'lim jarayoni.

ANNOTATSIYA

Mazkur maqolada ingliz tilini xorijiy til sifatida o'qitish jarayonida lug'atlardan foydalanishning nazariy va amaliy jihatlarini keng qamrovda tahlil qilinadi. Maqolada lug'atlarning turli turlari, ularning o'quvchilarning lug'at boyligini oshirishdagi roli va leksik kompetensiyani shakllantirishdagi ahamiyati batafsil yoritilgan. Shuningdek, an'anaviy bosma lug'atlar va zamonaviy elektron lug'atlarning ta'lim jarayonidagi samaradorligi solishtirilib, ularning o'quv jarayonini boyitish va o'quvchilarning mustaqil ta'lim olish ko'nikmalarini rivojlantirishdagi roli ko'rsatib berilgan. Maqolada lug'atlardan maqsadli va kompleks foydalanishning ahamiyati alohida ta'kidlangan. Lug'atni faqat tarjima vositasi sifatida qo'llashdan ko'ra, uning grammatik shakli, talaffuzi, uslubiy xususiyati va kontekstual qo'llanilishini birgalikda o'rgatish o'quvchilarning leksik bilimlarini mustahkamlash, nutqiy faollikni oshirish va tilga bo'lgan qiziqishini kuchaytirish imkonini beradi. Shu bilan birga, elektron lug'atlar orqali so'zlarni audio talaffuz bilan o'rganish, sinonim va antonimlarni aniqlash va real nutqiy vaziyatlarda qo'llash imkoniyatlari o'quvchilarning mustaqil o'rganish jarayonini samarali tashkil etishga yordam beradi. Maqola o'qituvchilarga lug'atlardan samarali foydalanish strategiyalarini ishlab chiqish, darslarda turli lug'at turlarini integratsiya qilish va o'quvchilarning leksik kompetensiyasini rivojlantirish bo'yicha amaliy tavsiyalar beradi. Shu tarzda, lug'atlardan maqsadli va tizimli foydalanish ingliz tilini xorijiy til sifatida o'rganish jarayonining sifatini sezilarli darajada oshirishga xizmat qiladi.

Kirish. Hozirgi globallashuv sharoitida ingliz tilini xorijiy til sifatida o'qitish ta'lim tizimining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Ingliz tilining xalqaro muloqot, ilm-fan, texnologiya va ta'lim tili sifatidagi mavqei uning o'rganilishiga bo'lgan ehtiyojni yanada kuchaytirmoqda. Shu sababli ingliz tilini samarali o'qitish metodlarini takomillashtirish, zamonaviy pedagogik yondashuvlarni joriy etish va ta'lim sifati hamda samaradorligini oshirish dolzarb vazifalardan biri bo'lib qolmoqda¹. Ingliz tilini xorijiy til sifatida o'qitish jarayonida lug'atlardan foydalanish muhim metodik vosita sifatida alohida ahamiyat kasb etadi, chunki lug'atlar o'quvchilarning leksik bilimlarini shakllantirish va rivojlantirishda asosiy manbalardan biri hisoblanadi.

Ingliz tilini xorijiy til sifatida o'qitish hozirgi globallashuv sharoitida ta'lim tizimining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Ingliz tili xalqaro muloqot, ilm-fan, texnologiya va ta'lim tili sifatida keng qo'llanilishi o'rganilishiga bo'lgan ehtiyojni yanada oshirmoqda. Shu sababli samarali ta'lim jarayonini tashkil etish, zamonaviy pedagogik yondashuvlarni joriy etish va o'quvchilarning leksik kompetensiyasini rivojlantirish dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi.

Ingliz tilini o'qitishda lug'atlardan foydalanish asosiy metodik vosita sifatida alohida ahamiyat kasb etadi, chunki ular o'quvchilarning leksik bilimlarini shakllantirish va rivojlantirishda markaziy manbalarni tashkil etadi. Lug'atlar so'zlarning ma'nosi, talaffuzi, grammatik xususiyatlari va kontekstual qo'llanilishini o'rganish imkonini berib, o'quvchilarning nutqiy, yozma va tinglab tushunish ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Shu jihatdan, lug'atlardan to'g'ri va maqsadli foydalanish o'quvchilarning mustaqil ta'lim olish ko'nikmalarini shakllantirishda ham muhim rol o'ynaydi.

Bundan tashqari, lug'atlardan foydalanish o'quvchilarning tilni amaliy ravishda qo'llash ko'nikmalarini shakllantirishga yordam beradi. So'zlarning ma'nosini faqat yodlash bilan cheklanib qolmasdan, ularni kontekstda ishlatish, turli matnlar va nutqiy vaziyatlarda qo'llash imkoniyatini yaratadi. Bu esa o'quvchilarning tilni faol va ongli ravishda o'zlashtirishiga, fikrlarni aniq va mantiqiy ifodalashiga xizmat qiladi. Shu bilan birga, lug'at boyligini oshirish o'quvchilarning mustaqil o'rganish

ko'nikmalarini rivojlantiradi va ularni yangi so'zlarni topish, tahlil qilish va o'z nutqida qo'llashga undaydi.

Shu bilan birga, zamonaviy pedagogik yondashuvlar va texnologik vositalar yordamida lug'atlardan foydalanish jarayonini yanada samarali qilish mumkin. Masalan, elektron lug'atlar, onlayn resurslar va interaktiv ilovalar o'quvchilarga istalgan vaqtda va joyda yangi so'zlarni o'rganish, talaffuzini tekshirish va ularni real nutqiy vaziyatlarda qo'llash imkonini beradi. Bu usullar nafaqat o'quvchilarning motivatsiyasini oshiradi, balki ularning mustaqil izlanish va o'z-o'zini rivojlantirish ko'nikmalarini mustahkamlaydi. Shu bois, lug'atlardan samarali foydalanish ta'lim jarayonining ajralmas qismi sifatida til o'rganishning sifatini oshirishda hal qiluvchi ahamiyatga ega hisoblanadi.

Adabiyotlar tahlili. Til o'rganish jarayonida lug'at boyligi yetarli darajada shakllanmagan o'quvchi tilning boshqa ko'nikmalarini to'liq egallay olmaydi. O'qish, yozish, tinglab tushunish va gapirish ko'nikmalari bevosita lug'at zaxirasiga bog'liqdir². Shu nuqtai nazardan, lug'atlardan foydalanish o'quv jarayonining ajralmas qismi hisoblanadi.

Lug'atlar mazmuni va vazifasiga qarab turli turlarga ajratiladi. Ikki tilli lug'atlar boshlang'ich va o'rta bosqich o'quvchilari uchun qulay bo'lib, so'zlarning ona tilidagi muqobilini tez va aniq topishga yordam beradi³. Bir tilli lug'atlar esa yuqori bosqichlarda samaraliroq bo'lib, o'quvchilarning ingliz tilida fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi. Terminologik lug'atlar esa kasbiy leksikani o'zlashtirishda muhim ahamiyatga ega⁴.

Zamonaviy ta'lim jarayonida elektron va onlayn lug'atlar o'quvchilarga tezkor va qulay imkoniyatlar yaratadi⁵. Elektron lug'atlar yordamida so'zlarning to'g'ri talaffuzi eshittiladi, sinonim va antonimlar aniqlanadi hamda real nutqiy vaziyatlarda qo'llanilish misollari ko'riladi. Bu o'quvchilarning mustaqil o'rganish ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Lug'atlardan foydalanish samaradorligi ko'p jihatdan o'qituvchining metodik yondashuviga bog'liqdir⁶. Lug'at bilan ishlash faqat tarjima qilish bilan cheklanib qolsa, bu o'quvchilarning til rivojiga yetarli ta'sir ko'rsatmaydi. Shu sababli o'qituvchi lug'atdan kompleks

¹ Harmer J. How to Teach English / J. Harmer. – London: Longman, 2015. – 352 s.

² Nation I.S.P. Learning Vocabulary in Another Language / I.S.P. Nation. – Cambridge: Cambridge University Press, 2013. – 384 s.

³ Thornbury S. How to Teach Vocabulary / S. Thornbury. – Harlow: Pearson Education, 2002. – 256 s.

⁴ Schmitt N. Vocabulary in Language Teaching / N. Schmitt. – Cambridge: Cambridge University Press, 2008. – 336 s.

⁵ Crystal D. English as a Global Language / D. Crystal. – Cambridge: Cambridge University Press, 2003. – 272 s.

⁶ Richards J.C., Rodgers T.S. Approaches and Methods in Language Teaching / J.C. Richards, T.S. Rodgers. – Cambridge: Cambridge University Press, 2014. – 448 s.

foydalanishni, ya'ni so'zning ma'nosi, grammatik shakli, uslubiy xususiyati va kontekstual qo'llanilishini aniqlashni o'rgatishi lozim.

Shuningdek, lug'atlardan foydalanish o'quvchilarning barcha til ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. O'qish jarayonida ular matn mazmunini chuqurroq anglaydi, yozma nutqda fikrni aniq ifodalash imkoniga ega bo'ladi. Tinglab tushunish mashg'ulotlarida lug'at yangi so'zlarni faol o'zlashtirishga yordam beradi, gapirish ko'nikmasida esa to'g'ri so'z tanlash imkonini yaratadi⁷.

Metodologiya. Maqolada lug'atlardan foydalanish jarayonini o'rganishda tahliliy va amaliy yondashuvlar qo'llanildi. Tahliliy metod yordamida lug'atlarning turlari, ularning o'quvchilarning leksik kompetensiyasini rivojlantirishdagi roli va samaradorligi o'rganildi. Amaliy metod esa dars jarayonida lug'atlardan foydalanish, o'quvchilarning mustaqil ishlash ko'nikmalari va darsga qiziqishini kuzatish orqali o'rganishga xizmat qildi. Shu orqali lug'atlardan maqsadli va samarali foydalanishning ta'lim jarayoniga ta'siri aniqlandi.

Natijalar. Til o'rganish jarayonida lug'at boyligi yetarli darajada shakllanmagan o'quvchi tilning boshqa ko'nikmalarini to'liq egallay olmaydi. O'qish, yozish, tinglab tushunish va gapirish ko'nikmalarining barchasi bevosita lug'at zaxirasiga bog'liqdir⁸. Shu nuqtai nazardan qaralganda, ingliz tilini xorijiy til sifatida o'qitishda lug'atlardan samarali foydalanish o'quv jarayonining ajralmas qismi hisoblanadi. Lug'atlar yordamida o'quvchilar so'zlarning ma'nosi, talaffuzi, grammatik xususiyatlari va nutqdagi qo'llanilishini o'rganadilar.

Ingliz tilini o'qitish jarayonida qo'llaniladigan lug'atlar mazmuni va vazifasiga ko'ra turli xil bo'lishi mumkin. Ikki tilli lug'atlar asosan boshlang'ich va o'rta bosqich o'quvchilari uchun qulay bo'lib, ular so'zlarning ona tilidagi muqobilini tez va aniq topishga yordam beradi⁹. Bir tilli lug'atlar esa yuqori bosqichlarda samaraliroq bo'lib, o'quvchilarning ingliz tilida fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi. Bundan tashqari, terminologik lug'atlar muayyan sohalarga oid matnlar bilan ishlashda muhim ahamiyatga ega bo'lib, kasbiy leksikani o'zlashtirishga xizmat qiladi.

Zamonaviy ta'lim jarayonida elektron va onlayn lug'atlarning ahamiyati tobora ortib bormoqda. Raqamli lug'atlar tezkorligi, qulayligi va funksional imkoniyatlarining kengligi bilan an'anaviy bosma lug'atlardan ustun turadi¹⁰. Elektron lug'atlar orqali o'quvchilar so'zlarning to'g'ri talaffuzini eshitish, ularning sinonim va antonimlarini aniqlash, shuningdek, real nutqiy vaziyatlarda qo'llanilish misollarini ko'rish imkoniyatiga ega bo'ladi. Bu esa o'quvchilarning mustaqil ta'lim olish jarayonini samarali tashkil etishga yordam beradi.

Lug'atlardan foydalanish samaradorligi ko'p jihatdan o'qituvchining metodik yondashuviga bog'liqdir. Agar lug'atdan foydalanish faqat noma'lum so'zlarni tarjima qilish bilan cheklanib qolsa, bu holat o'quvchilarning til rivojiga yetarli darajada ijobiy ta'sir ko'rsatmaydi¹¹. Shu sababli o'qituvchi o'quvchilarga lug'atdan kompleks foydalanish, ya'ni so'zning ma'nosi bilan birga uning grammatik shakli, uslubiy xususiyati va kontekstual qo'llanilishini aniqlashni ham o'rgatishi lozim. Bunday yondashuv o'quvchilarning leksik kompetensiyasini rivojlantiradi va ularning nutqiy faolligini oshiradi.

Dars jarayonida lug'atlardan foydalanish o'quvchilarning barcha til ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi. O'qish jarayonida lug'atdan foydalanish matn mazmunini chuqurroq anglashga yordam beradi, yozma nutqda esa fikrni aniq va mantiqiy ifodalash imkonini yaratadi¹². Tinglab tushunish mashg'ulotlarida yangi so'zlarni lug'at yordamida tahlil qilish ularning faol lug'atga kirishiga zamin yaratadi. Gapirish ko'nikmasini rivojlantirishda esa lug'atlar o'quvchilarga mos va to'g'ri so'z tanlashda yordam beradi.

Lug'atlar bilan mustaqil ishlash o'quvchilarning mustaqil ta'lim olish ko'nikmalarini shakllantirishda ham muhim rol o'ynaydi. Mustaqil ravishda lug'atdan foydalanish o'quvchilarda izlanish, tahlil qilish va o'z-o'zini nazorat qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi¹³. Bu esa ularni kelajakda tilni mustaqil ravishda rivojlantirishga tayyorlaydi. Zamonaviy ta'lim konsepsiyalarida mustaqil o'rganish muhim o'rin tutganligi sababli lug'atlardan foydalanish ushbu jarayonning ajralmas qismi hisoblanadi.

Muhokama. So'nggi yillarda xorijiy til sifatida ingliz tilini o'qitishda lug'atlardan foydalanish bo'yicha olib borilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, lug'at bilan ishlash jarayonini to'g'ri tashkil etish o'quvchilarning tilni o'zlashtirish darajasiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Ayniqsa, lug'at bilan ishlash jarayonida o'quvchilarning faolligini oshirish va ularni mustaqil fikrlashga undash muhim hisoblanadi. Bunda lug'at faqat yordamchi manba emas, balki o'rganilayotgan tilning muhim o'quv materiali sifatida qoraladi.

Pedagogik tadqiqotlarda lug'atlardan foydalanishning strategik yondashuvlari alohida ta'kidlanadi. O'quvchilarga lug'atdan qanday foydalanishni o'rgatish, ya'ni so'zni topish, ma'nosini aniqlash, misollar orqali tahlil qilish va uni nutqda qo'llash bosqichlarini tushuntirish muhim ahamiyatga ega. Ushbu yondashuv o'quvchilarning leksik birliklarni ongli ravishda o'zlashtirishga yordam beradi hamda so'zlarni mexanik yodlashdan voz kechishga undaydi.

Lug'atlardan foydalanishda o'quvchilarning yosh xususiyatlari va til darajasini hisobga olish muhimdir. Boshlang'ich bosqichda ikki tilli lug'atlardan foydalanish o'quvchilarga qulaylik yaratadi, chunki ular yangi so'zlarning ma'nosini tez anglash imkoniga ega bo'ladi. O'rta va yuqori bosqichlarda esa bir tilli lug'atlardan foydalanish maqsadga muvofiq bo'lib, bu o'quvchilarning ingliz tilida fikrlash va tushunish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Natijada, o'quvchilar tarjimaga kamroq murojaat qiladi va tilni tabiiy muhitda o'zlashtirishga yaqinlashadi.

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining rivojlanishi bilan elektron lug'atlar ta'lim jarayonining ajralmas qismiga aylanib bormoqda. Onlayn va mobil lug'atlar o'quvchilarga istalgan vaqtda va istalgan joyda mustaqil ta'lim olish imkonini beradi. Bundan tashqari, elektron lug'atlarda berilgan audio materiallar orqali o'quvchilar so'zlarning to'g'ri talaffuzini o'rganadilar, bu esa fonetik kompetensiyaning rivojlanishiga xizmat qiladi.

Amaliy tajribalar shuni ko'rsatadiki, lug'atlardan muntazam va tizimli foydalanilgan darslarda o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishi ortadi hamda ularning faolligi sezilarli darajada oshadi. Bunday darslarda o'quvchilar yangi so'zlarni o'zlashtirishda kamroq qiyinchilikka duch keladilar va ularni nutqda faol qo'llashga harakat qiladilar. Shuningdek, lug'at bilan ishlash yozma va og'zaki nutqda uchraydigan leksik xatolarni kamaytirishga yordam beradi.

Yozma nutqni rivojlantirish jarayonida lug'atlardan foydalanish alohida ahamiyat kasb etadi. O'quvchilar yozma ishlarni bajarishda lug'atlardan foydalangan holda sinonimlarni tanlash, so'z birlikmalarini to'g'ri qo'llash va fikrni aniq ifodalash imkoniyatiga ega bo'ladi. Bu esa yozma nutqning sifati va mazmunini sezilarli darajada yaxshilaydi.

O'zbekiston ta'lim tizimida ingliz tilini xorijiy til sifatida o'qitishda lug'atlardan foydalanish masalasiga tobora ko'proq e'tibor qaratilmoqda. Davlat ta'lim standartlari va o'quv dasturlarida o'quvchilarning leksik kompetensiyasini rivojlantirish muhim vazifa sifatida belgilangan bo'lib, bunda lug'atlar asosiy o'quv vositalaridan biri sifatida qoraladi. Shu sababli ingliz tili o'qituvchilari lug'atlardan foydalanish metodikasini chuqur o'zlashtirishlari va uni dars jarayonida samarali qo'llashlari zarur.

Ingliz tilini xorijiy til sifatida o'qitishda lug'atlardan foydalanish jarayoni o'quvchilarning leksik kompetensiyasini shakllantirishda hal qiluvchi ahamiyatga ega. Dars amaliyotida kuzatilishicha, lug'atlardan faqat tarjima maqsadida foydalanish o'quvchilarning tilni faol egallashini cheklaydi. Shu sababli o'qituvchilar so'zning ma'nosi, grammatik shakli, uslubiy xususiyati va kontekstual qo'llanilishini birgalikda o'rgatishga e'tibor qaratishlari lozim. Bunday yondashuv o'quvchilarning leksik bilimlarini mustahkamlash bilan birga, ularning mustaqil fikrlash va nutqiy faolligini ham oshiradi.

Darslarda ikki tilli lug'atlar boshlang'ich va o'rta bosqich o'quvchilari uchun samarali vosita bo'lib, so'zlarni tez va aniq tushunishga yordam beradi. Yuqori bosqichlarda esa bir tilli lug'atlar o'quvchilarning ingliz tilida fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi, tarjimaga qaramlikni kamaytiradi va tilni tabiiy muhitga yaqin tarzda o'rganish imkonini yaratadi. Terminologik lug'atlar esa kasbiy sohalarda ishlash va soha bilan bog'liq matnlarni tushunishda muhim ahamiyat kasb etadi.

⁷ G'ulomova M. Ingliz tilini o'qitishda zamonaviy metodlar / M. G'ulomova. – Toshkent: Fan, 2020. – 224 s.

⁸ Nation I.S.P. *Learning Vocabulary in Another Language* / I.S.P. Nation. – Cambridge: Cambridge University Press, 2013. – 384 s.

⁹ Thornbury S. *How to Teach Vocabulary* / S. Thornbury. – Harlow: Pearson Education, 2002. – 256 s.

¹⁰ Crystal D. *English as a Global Language* / D. Crystal. – Cambridge: Cambridge University Press, 2003. – 272 s.

¹¹ Richards J.C., Rodgers T.S. *Approaches and Methods in Language Teaching* / J.C. Richards, T.S. Rodgers. – Cambridge: Cambridge University Press, 2014. – 448 s.

¹² Schmitt N. *Vocabulary in Language Teaching* / N. Schmitt. – Cambridge: Cambridge University Press, 2008. – 336 s.

¹³ G'ulomova M. *Ingliz tilini o'qitishda zamonaviy metodlar* / M. G'ulomova. – Toshkent: Fan, 2020. – 224 s.

Elektron va onlayn lug'atlar esa o'quvchilarga tezkorlik, qulaylik va interaktiv imkoniyatlar yaratadi. Audio materiallar orqali talaffuzni o'rganish, sinonim va antonimlarni aniqlash hamda real nutqiy vaziyatlarda so'zlardan foydalanish ularni mustaqil ta'lim olishga yo'naltiradi. Shu tarzda, lug'atlardan tizimli va maqsadli foydalanish o'quvchilarning barcha til ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi va dars samaradorligini sezilarli darajada oshiradi.

Muhokama natijasida aniqlanishicha, lug'atlardan foydalanish o'quvchilarning yozma va og'zaki nutqida leksik xatolarni kamaytiradi, so'z boyligini oshiradi va kommunikativ kompetensiyani rivojlantiradi. Lug'atlardan samarali foydalanish nafaqat dars jarayonini boyitadi, balki o'quvchilarning tilga bo'lgan qiziqishini kuchaytiradi va ularni mustaqil o'rganishga rag'batlantiradi.

Xulosa. Ingliz tilini xorijiy til sifatida o'qitishda lug'atlardan foydalanish ta'lim jarayonining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Lug'atlardan maqsadli va tizimli foydalanish o'quvchilarning leksik

kompetensiyasini shakllantiradi, nutqiy faoliyatini rivojlantiradi va tilni mustaqil egallash ko'nikmalarini oshiradi. Bosma va elektron lug'atlar turli darajadagi o'quvchilarga moslashtirilgan holda samarali qo'llanilishi mumkin. Darslarda lug'atlardan kompleks foydalanish, ya'ni so'zning ma'nosi, talaffuzi, grammatik shakli va kontekstual qo'llanilishini birgalikda o'rgatish o'quvchilarning tilni chuqurroq egallashini ta'minlaydi. Shu bilan birga, zamonaviy elektron lug'atlar o'quvchilarga mustaqil ta'lim olish, o'z-o'zini nazorat qilish va nutqiy faollikni oshirish imkoniyatini yaratadi. Natijada, ingliz tili o'qituvchilari lug'atlardan foydalanish metodikasini takomillashtirishi, dars jarayonida turli lug'at turlarini samarali qo'llashni o'rganishi zarur. Bu esa o'quvchilarning ingliz tilini o'rganishga bo'lgan qiziqishini kuchaytiradi, ularni global kommunikatsiya va kasbiy faoliyatga tayyorlaydi hamda til o'rganish jarayonining sifatini sezilarli darajada oshiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Harmer J. *How to Teach English* / J. Harmer. – London: Longman, 2015. – 352 s.
2. Nation I.S.P. *Learning Vocabulary in Another Language* / I.S.P. Nation. – Cambridge: Cambridge University Press, 2013. – 384 s.
3. Thornbury S. *How to Teach Vocabulary* / S. Thornbury. – Harlow: Pearson Education, 2002. – 256 s.
4. Crystal D. *English as a Global Language* / D. Crystal. – Cambridge: Cambridge University Press, 2003. – 272 s.

5. Richards J.C., Rodgers T.S. *Approaches and Methods in Language Teaching* / J.C. Richards, T.S. Rodgers. – Cambridge: Cambridge University Press, 2014. – 448 s.
6. Schmitt N. *Vocabulary in Language Teaching* / N. Schmitt. – Cambridge: Cambridge University Press, 2008. – 336 s.
7. G'ulomova M. *Ingliz tilini o'qitishda zamonaviy metodlar* / M. G'ulomova. – Toshkent: Fan, 2020. – 224 s.